

KESTÄVÄN KEHITYKSEN SITOUUMUS

Suomen Kylät

Suomen Kylät ry

KESTÄVÄN KEHITYKSEN SITOUMUS

Suomen Kylät ry on valtakunnallinen kaksikielinen sitoutumaton paikallisen kehittämisen yhteistyöjärjestö, jonka piirissä toimivat maakunnalliset kylien yhteenliittymät, 3170 rekisteröityä paikallista kylä- ja kaupunginosayhdistystä, miltei 700 kylätoimikuntaa sekä Manner-Suomen kaikki 54 Leader-ryhmää.

Suomen Kylät ry maakunnallisine, seudullisine, kunta- ja paikallistason organisaatioineen toimii kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi monin eri tavoin. Tärkeimpiä Suomen Kylät ry:n kestävän kehityksen sitoumuksen tavoitteita ovat:

1. Kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt
2. Vaikuttavien ihmisten yhteiskunta

Paikallisen kehittämisen yhteistyöjärjestönä Suomen Kylät ry edistää valtakunnallisesti tavoitteiden 1. ja 2. alla kuvattuja toimintoja säännöllisen viestinnän, koulutuksen, neuvonnan, hanketoiminnan ja KV-yhteistyön keinoin sekä järjestämällä näihin liittyviä valtakunnallisia tapahtumia ja muutoinkin kannustamalla vapaaehtoistoimijoita kestävää kehitystä edistäviin toimenpiteisiin. Suomen Kylät ry alueorganisaatioineen edistää edellä mainittuja tavoitteita kylätoiminnalla, kaupunginosien korttelitoiminnalla, Leader-toiminnalla, Älykkäät kylät -yhteistyöllä sekä EU-tasoisella monenkeskisellä yhteistyöllä, joka ulottuu osin myös EU-alueen ulkopuolelle. Suomen Kylät ry on mm. ECOLISEn (The European network for community-led initiatives on climate change and sustainability) jäsen. (<https://www.ecolise.eu/>).

Alla yksityiskohtaisempi kuvaus em. tavoitteisiin sitoutumisen eri ilmenemismuodoista Suomen Kylät ry:n ja sen alueellisen organisaation eli maakunnallisten, seudullisten, kuntakohtaisten ja paikallisten kyläyhdistysten, kaupunginosa- ja asukasyhdistysten sekä Leader-ryhmien toiminnassa.

1. Kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt
 - 1.1. *Lähipalvelut*

Lähipalveluiden hyvä saavutettavuus vähentää asukkaiden päivittäistä matkustamisen tarvetta huomattavasti. Lähikoulut, lähikaupat, lähellä sijaitsevat sosiaali- ja terveystyöpalvelut ovat lyhyen asiakasetäisyytensä vuoksi ilmastoystävällisempiä kuin keskitetyt palvelut. Suomen Kylät ry

jäsennyhteisöineen puolustaa monin tavoin lähipalveluiden säilymistä. Erityiskohteena Suomen Kylät ry tukee osittaista etäkoulukokeilua, jota toteutetaan paraikaa Kannuksen kaupungin Eskolan kylän koulussa.

1.2. *Lähiruoka*

Lähellä kuluttajia tuotettu ruoka vähentää pitkien kuljetusten tarvetta tukien sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää paikallista taloutta. Suomen Kylät ry jäsennyhteisöineen pyrkii osaltaan edistämään paikallisten tuottajien tuotannon ja palvelujen käyttämistä ja tunnettuutta sekä lähikauppojen säilymistä mm. valtakunnan laajuisen Avoimet Kylät - tapahtuman yhteydessä.

1.3. *Kylätalojen energiaremontit ja -neuvonta*

Maassamme on runsaasti kylätaloja ja niihin rinnastettavia tiloja, joista monet ovat tulleet kyläyhdistysten ylläpidettäväksi esimerkiksi julkisten palveluiden loppumisen myötä, erityisesti koulurakennuksia. Niiden remontoimisessa kiinnitetään huomiota talojen energiatehokkuuden parantamiseen lisälämmöneristyksellä sekä lämpöpumppujen ja aurinkovoiman hyödyntämisellä lämmitysratkaisuissa. Leader -ryhmät ovat rahoittaneet kyläyhteisöjen kokoontumistilojen energiakatselmuksia sekä tilojen remontteja energiatehokkaiksi. Suomen Kylät ry tekee yhteistyötä mm. Motiva ry:n kanssa rakennusten energianeuvonnassa. Osa kyläyhdistysten palkkaamista kyläavustajista on koulutettu kotitalouksien energianeuvontaan.

1.4. *Vesistöjen puhtaus*

Suomen Kylät ry ja osa maakunnallisista kyläyhdistyksistä ovat tehneet usean vuoden ajan puolueetonta jätevesineuvontaa jätevesiasetuksen edellyttämien muutosten toteuttamiseksi vakinaisissa ja loma-asunnoissa, mikä vähentää jätevesikuormitusta vesistöihin. Leader-ryhmien kautta on tuettu satoja vesistöjen hoito- ja kunnostushankkeita.

1.5. *Digitalisaation hyödyntäminen etätyön sekä etäkokouksien edistämiseksi*

Suomen Kylät ry jäsennyhteisöineen on edelläkävijä digitaalisuuden hyödyntämisessä ja etäyhteyksien käytössä liittyen kokouksien ja etätyön tekemiseen. Tämä vähentää liikennepäästöjä myös organisaation omassa toiminnassa. Paikkariippumattoman työn tekeminen on ollut arkipäivää jo vuosien ajan, ja koronakriisin myötä organisaatioissa on paraikaa meneillään merkittävä digiloikka. Digitalisaation tehokas hyödyntäminen mahdollistaa työntekijöiden rekrytoinnit ja työskentelyn eri puolilla maata ilman, että työntekijöille syntyisi tarve muuttaa asutuskeskuksiin tai pendelöidä jatkuvasti pitkiä päivittäisiä työmatkoja.

1.6. *Älykkäät kuljetukset kylissä, eri kuljetustarpeiden yhdistäminen*

Suomen Kylät ry jäsenorganisaatioineen on sitoutunut edistämään älykkäiden, monia käyttötarkoituksia palvelevien kuljetusratkaisujen kokeilemistä. Eri kuljetustarpeiden järkevällä yhdistämisellä voidaan saavuttaa ilmastoystävällisempää logistiikkaa maaseudulla, jossa kuljetusmatkat ovat pitkiä ja yksittäiset kuljetusvolyymit esim. henkilöliikenteessä ovat pienempiä kuin suurissa kaupungeissa, joissa puolestaan joukkoliikennetarvikset ovat toimiva vaihtoehto. Maaseudun älykkäitä logistiikkaratkaisuja kehitellään eri hankkeissa, joissa Suomen Kylät ry on alueellisten jäsenorganisaatioidensa välityksellä mukana.

1.7. *Luonnon- ja maisemanhoitotyöt*

Kylä- ja kaupunginosayhdistykset suorittavat lähiympäristössään luontoon ja maisemanhoitoon liittyviä kunnostus- ja perusparannustoimia kuten rantojen siivousta, pusikoitumisen torjuntaa ja muita maiseman- ja luonnonhoitotyöitä luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi. Useat Leader-ryhmät myöntävät rahoitustukea näille yhteisöllisille toimille, jolloin EU-rahoitus ja kylien asukkaiden vapaaehtoinen talkootyö yhdistyvät mielekkäällä ja taloudellisella tavalla. Asukkaat tekevät paikoin vapaaehtoistyötä myös ketojen ennallistamiseksi, luonnon monimuotoistamiseksi, pölyttäjäkannan vahvistamiseksi sekä vieraslajien torjumiseksi.

1.8. *Kylien lähimatkailu*

Kylämatkailu on kotimaan lähimatkailun muoto, jota Covid-19 -pandemia on osaltaan lisäämässä. Suomen Kylät ry alue- ja paikallisorganisaatioineen tukee kylämatkailua tekemällä kyliä tunnetuksi Avoimet Kylät -tapahtumalla. Maakunnalliset kylien yhteenliittymät edistävät kylien tunnettuutta toteuttamalla kyliä ja niiden lähiympäristöä tunnetuksi tekeviä tapahtumia, esimerkiksi Kyläralli -liikuntatapahtuma.

1.9. *Resurssiviisaus ja kierrätys*

Paikallistoiminnassa pyritään säästeliääseen luonnonvarojen ja muiden resurssien käyttöön taloudellisesti mielekkäällä tavalla. Paikallisten kyläyhdistysten toiminta perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön ja niukkoihin taloudellisiin resursseihin, mikä yleensä johtaa resurssiviisaaseen toimintaan. Materiaalien kierrätys on lisääntymässä myös maaseudulla, samoin uusiokäyttö. Erityisen vahvaa kierrätyskeskustoiminta on ollut Kainuun Nuotta ry:n alueella (mm. elektroniikkaromu); Nakertaja-Hetteenmäen kyläyhdistys on ollut edelläkävijäkylä kierrätyksessä. Eräaksi kierrätyksen suurimittaiseksi muodoksi voidaan nähdä käytöstä poistuvien julkisten maaseudun rakennusten muuntaminen kylien ja niiden asukkaiden ylläpitämiksi yhteisöllisiksi taloiksi, millä kyetään hyödyntämään olemassa olevaa rakennuskantaa ja estämään rakennusten rapistuminen. Suomen Kylät ry kannustaa jäsenyhteisöjään kaikissa toiminnoissaan resurssiviisaisiin valintoihin.

1.10. *Ekokylät*

Maaseudulle on perustettu ns. ekokylä eli yhteisöllisiä pienehköjä yhdyskuntia, joihin on muuttanut ekologisesti ja yhteisöllisesti suuntautuneita eri-ikäisiä ihmisiä ja perheitä. Useimmat ekokyläyhteisöt harjoittavat pienimuotoista puutarhaviljelyä sekä soveltavat asumisessa ja rakentamisessa uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja luonnonmukaisen ekorakentamisen periaatteita mm. materiaalivalinnoissa, samoin muissa kulutusvalinnoissaan. Suomen Kylät ry puoltaa tällaista toimintaa.

1.11. *Luontoa kunnioittavat elämäntavat*

Kylätoimintaan sisältyy luonnostaan vastuunotto lähiympäristöstä, sen viihtyisyydestä ja siisteydestä. Useat kyläyhdistykset ovat tehneet julkisen vallan kuten kuntien, Väyläviraston ja Metsähallituksen kanssa luonnon- ja ympäristöhoitosopimuksia. Tyypillisiä hoitotapoja ovat tienvarsien kunnossapitotyöt ja siivoukset sekä luontopolkujen, pitkospuureittien ja retkeilyalueiden vaaliminen.

1.12. *Hiiliviisaus*

Suomen Kylät ry jäsenyhteisöinen tekee yhteistyötä mm. Maaseudun Sivistysliiton kanssa hiiliviisauteen tähtäävässä toiminnassa, esimerkiksi biohiiletyskokeiluissa. Paikoin kyläyhdistykset tekevät myös metsitystä

1.13. *Asukkaiden aktivointi paikallisyhteisöissä*

Suomen Kylät ry:n edustama kylä-, Leader- ja korttelitoiminta tähtäävät kukin paikallisten asukkaiden omaehtoisen toiminnan voimistamiseen ja vastuunottoon omasta asuin- ja lähiympäristöstään kyläsuunnittelulla ja konkreettisella tekemisellä. Paikallinen toiminta ja aktiivisuus perustuvat vahvasti vapaaehtoistyöhön kuten talkootoimintaan. Leader-ryhmät voivat myöntää hankerahoitusta monenlaisiin yhteisöllisiin toimenpiteisiin.

2. Vaikuttavien ihmisten yhteiskunta

2.1. *Yhteisöjen sosiaalinen kestävyys*

Yhteisöjen sosiaalinen kestävyys pohjautuu vahvaan yhteisöllisyyteen ja sitoutumiseen oman asuinalueensa ja yhteisönsä kehittämiseen. Tärkeitä elementtejä ovat ylpeys omasta kylästä ja yhteisöstä, niihin liittyvä tulevaisuudenusko sekä kokemus osallisuudesta, jotka kaikki vahvistavat juurtumista asuinalueeseen. Suomen Kylät ry edistää kaikessa toiminnassaan alueiden ja paikallisyhteisöjen sosiaalista kestävyttä.

2.2. *Paikallistoimijoiden yhteydet valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja kunnallisiin päättäjiin sekä muihin viranomaisiin*

Paikallistoiminnalle on tyypillistä, että asukkaat pyrkivät yhteisesti ja yhteisönsä äänellä vaikuttamaan eri alojen viranomaisten päätöksentekoon ja toimintaan löytääkseen mahdollisimman hyviä ratkaisuja paikallisiin

ongelmiin ja kehittämiskohteisiin. Yhteistyö viranhaltijoiden kanssa tuottaa usein hyviä toimintamalleja, joissa yhdistyvät paikallinen tietämys ja rajalliset julkiset resurssit. Tyypillisiä yhteistyöalueita ovat pelastustoimi, kuntasuunnittelu, liikenne- ja elinkeinoasiat, työllistäminen, kaavoitus, palvelutuotanto jne. Paikallistoiminnan vaikuttavuus kanavoituu kylä- ja asukasyhdistysten kautta huomattavasti tehokkaammin suhteessa julkiseen valtaan kuin yksittäisten asukkaiden yhteydenottojen kautta. Kuntien ja sen eri osien asukkaita edustavien paikallisten kyläyhdistysten välinen vuorovaikutus parantaa kansalaisvaikuttamista ja -kuulemista sekä lähidemokratiaa. Maakuntatason eri valmisteluelimissä kuuluu vastaavasti maakunnallisten kylien yhteenliittymien ääni. Suomen Kylät ry ajaa valtakunnallisesti paikalliskehittämisen keskeisiä tavoitteita mm. eduskunnan kylätoimintaverkostossa, Maaseutupolitiikan neuvostossa ja ministeriöiden kanssa tehtävässä yhteistyössä.

2.3. *Arjen turvallisuuden edistäminen*

Asukkaiden omaehtoiset ja ennaltaehkäisevät turvallisuutta parantavat toimet ovat erityisesti harvaan asutulla maaseudulla tärkeitä, koska vasteajat viranomaispalveluihin ovat selvästi pidemmät kuin taajamissa. Ikäihmisten ja lasten turvallisuus, paloturvallisuus ja yleisötapahtumien turvallisuus ovat tärkeitä kylien turvallisuussuunnittelun osa-alueita. Suomen Kylät ry kannustaa kyliä turvallisuussuunnitelmien laadintaan sekä pyrkii käynnistämään kokeiluja paikallisista valmiuskeskuksista kylätalojen yhteydessä.

2.4. *Paikallisten tapahtumien järjestäminen ja paikalliskulttuuri*

Paikallisuutta ja paikallishenkeä ylläpitävien sosiaalisten tapahtumien (mm. kulttuuritapahtumat, kyläjuhlat, tarinankerronta) sekä niihin liittyvien puitteiden ylläpitäminen muodostavat olennaisen osan kunkin kylän identiteettiä, omaleimaisuutta, sosiaalista vuorovaikutusta ja asukkaiden sitoutumista omaan asuinalueeseen. Myös Suomen Kylät ry osallistuu näihin tapahtumiin ja niiden järjestämisen valtakunnan ja maakuntien tasoilla.

2.5. *Asukkaiden yhteisölliset kokoontumistilat*

Tärkeä osa asukaslähtöistä toimintaa ovat maamme lukuisat kylätalot ja muut kylien yhteisölliset tilat, joita kyläyhdistykset ylläpitävät ja kunnostavat kokoontumistiloikseen. Kohdassa 1.9. on lyhyesti kuvattu niitä yhteiskunnallisia syitä, joiden vuoksi tällaisten yhteisöllisten ja kansalaiskohtaamista edistävien tilojen määrä on lisääntynyt jatkuvasti. Leader-ryhmät ovat osaltaan tukemassa tilojen kunnostamista investointihankkeita rahoittamalla.

2.6. *Kyläsuunnittelu*

Kyläsuunnittelu on olennainen osa paikallista kylätoimintaa. Kyläsuunnitelma sisältää yleensä analyysin kylän vahvuuksista, heikkouksista, uhista ja mahdollisuuksista sekä määrittää toimenpiteet kylän

kehittämiseksi vuosiksi eteenpäin. Maassamme on voimassa noin 2000 kyläsuunnitelmaa. Suomen Kylät ry tukee kyläsuunnitelmien kytkemistä laajempaan kuntasuunnitteluun, mikä lisää näiden keskinäistä vuorovaikutteisuutta.

2.7. Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistäminen

Osa paikallisen kehittämisen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on Suomen Kylät ry:n sekä maakunnallisten ja paikallisten kyläyhdistysten toteuttama työllistämistoiminta, jossa pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä työllistetään kylien eri tehtäviin. Tyypillisiä tehtäviä ovat kyläavustajatoiminta, jolla tuetaan ikäihmisten kotona asumista, sekä maisemanhoito-, rakennusten kunnostus- ja kierrätystyöt. Työllistämistoimet tähtäävät yleensä jatkopolun löytymiseen avoimille työmarkkinoille; osa on myös kuntouttavaa työtoimintaa.

2.8. Maahanmuuttajien aktivointi ja kotouttaminen

Maaseudulle suuntautuva maahanmuutto on monesti työperäistä. Myös osa vastaanottokeskuksista sijaitsee maaseututaajamien läheisyydessä. Alueellisesti tasapainoisemman väestökehityksen tavoittelemiseksi Suomen Kylät ry ja useat maakunnalliset kyläyhdistykset toteuttavat maahanmuuttajien aktivointitoimia, joilla maahanmuuttajia integroidaan osaksi ympäröivää lähiyhteisöä sekä autetaan sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan.

2.9. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnilla ja osallisuudella on suuri merkitys kylien tulevaisuuden ja elinvoimaisuuden näkökulmasta. Suomen Kylät ry alueorganisaatioineen kiinnittää lisääntyvässä määrin huomiota näiden väestöryhmien asioihin. Konkreettisia yhteistyöasioita kuntien kanssa ovat mm. lasten kohtuulliset koulumatkat, lähikoulujen säilyminen, päivähoiton järjestäminen lähellä sekä digitaalisuuden tehokkaampi hyödyntäminen koulunkäynnissä erityisesti harvaan asutulla maaseudulla osittaisena vaihtoehtona pitkille jokapäiväisille koulumatkoille. Esimerkiksi koulujen valinnaisaineiden opetustarjontaa on mahdollista laajentaa innovatiivisemmilla opetusjärjestelyillä etenkin harvaan asuttujen alueiden pienten koulujen osalta, mitä Suomen Kylät ry pyrkii omilla vaikuttamistoimillaan edistämään.

2.10. Miehiin kohdistuvat aktivointi- ja kuntoutustoimet

Suomen Kylät ry on laajentanut sosiaalipoliittista toimintaansa miesten hyvinvointiin. Me miehet -hankkeen työ kohdistuu etenkin maaseudun miehiin, joiden työ- ja toimintakykyä pyritään kohentamaan miesryhmätoiminnalla sekä tuottamalla mielekästä yhteistä tekemistä ja miesten keskinäistä vuorovaikutusta. Muun muassa digitaitojen opettelu sisältyy monien miesryhmien ohjattuun toimintaan.

2.11. Taloudellinen kestävyys

Kyliä ja kaupunginosien asukaslähtöinen yhteisöllisyys perustuu yleensä vähäiseen ulkoisten varojen käyttöön, mikä luonnostaan ajaa toimijoita taloudellisesti kestävään toimintaan ja innovatiivisesti toteutettuihin ratkaisuihin. Paikallista toimintaa ja yhteisöllisiä investointeja rahoitetaan pääosin omatoimisella varainhankinnalla (kylätalojen vuokratulot, kesäteatterituotot, toritoiminta, myyjäiset, leipominen, kyläruokailu ja -kahvila ym.), talkoilla sekä hanketoiminnalla, jotka edellyttävät myös yhdistyksen ja sen jäsenten omaa työ- ja rahoituspanosta.

2.12. Green care -toiminta

Osassa kyliä toimii erikoistuneita maatiloja, jotka tuottavat sosiaalisin ja hyvinvointiperustein green care -toimintaa kotieläiminen, kasvimaaineen ja ympäröivine luontoineen rauhallisessa maaseutumiljöössä. Myös lapset ja nuoret saavat tätä kautta tuntumaa maaseudun elämään, jolloin osa heistä voi aikuistuttuaan valita asuinmuodokseen maaseutuasumisen tai kakkosasumisen maaseudulla.

Edellä kuvatuilla paikallistoiminnan ja -kehittämisen toimintamuodoilla Suomen Kylät ry eri aluetasoinen sitoutuu edistämään kestävästä kehityksen tavoitteita keskeisissä toiminnoissaan.

Perniössä 14.9.2020

Suomen Kylät ry:n hallituksen valtuuttamana

Petri Rinne
puheenjohtaja

Tuomas Perheentupa
kehittämisjohtaja